

Jaunimas

Mēnesinis laikraštis skiriamas jauniešiem.

LIKIMO VALANDA.

Tur būt ji dabar jautiama ģra kiekvienām. Ir jos veikimā supradi galētū kiekvienas žmogus. Tereikia mesti senajā mintī, būk žmogus esās atskiras daigtas, kurs neturi rīšio su didiuoju pasauliu. Žmogus ģra jo krislelis. Ir ģivena pasaulio ģivenimu. Žmogūje ģra susitvenkusios jēgos, kurios žemēj, vandenīj, ore, ugnīj, padangēse ir jū vidūje virpa ir veikia.

O tame slēpingame vidūje turi savo sostā ir didioji likimo galia. Nuolatai ji ģivenimā taiso. Tai jī temdina, tai jī švietina. Ir vēl maišo tamsā su šviesa.

Tad po viso aiškiai matīti, jog ji ruošia pasaulio dienā. Pradingti turi nesizinojimo naktis ir aušti sāzinēs, saves-žinojimo rītas. Visa gamta, visas pasaulis bunda. O žmogus ģra tas ģivis, kurs jau atvera akis. Ir nors dār sapnuodamas, jis prakalba: esmi! bet kaip? kur? kām?

Vedami žmonēs prie žmoniū. Draugiškai jie mėgina iširti visus tuos klausimus. Visokius tikslus bando pasiekti. Ir jungiasi vieni su kitais.

Taip susideda giminės bei tautos. Taip steigiamos viešpatuvės.

Žmonėms visai yra tse giventi. Patiriami visokie smagumai ir nesmagumai, visokie diaugumai ir skausmai. Sukila visokie geismai ir troškimai. Ir tūli žmonės tiki statyti kitais ir iš kitų sau palaimos rūmus.

Taip veikia žmonės ir žmonės. Ir mezgasi sau tinklus, nežinodami, jog patis ir tuos tinklus imezga savo givibės gijas. Manidami tik apie save ir savo smagumą, jie nori visa traukti savespi, o save tik įpina ir didiasias giminių, tautų ir viešpatuvių gyvenimo pinkles.

Įpatinga, kad tai atsitikti gali! Kad pats žmogus sau gyvenimą taiso. Bet suprantama. Kiekvienas žmogus yra vieta, iš kurios likimas savaip veikia. Žmonės berods tiki, būk jie patis visa padarė. Tačiau yra taip, kad jie tik įgriebia ir likimo siūlus, o tie tad susimezga ir žmogų traukia tolyn jo gyvenimo taku.

Vien tie testovai anapus likimo mezginio, kurie nieko sau nenori, bet nuolatai gyvena kitų labui, kitų palaimai, kitų kilimui, jų pažangai ir todėl teikia kitiems savo givibės, širdies ir sielos. Tik tokių žmonių nėra daug. Ir jie ištikrųjų gyvena likimo gailios širdyje.

Kiti žmonės gyvena sau pavieni. Ir jie vis išnaujo mėgina statyti apie save mūrus ant kitų vargų, širdių ir givibės, mūrus, kurie juos skiria nuo kitų žmonių ir nuo viso gyvenimo.

Tad prieina likimo valanda. Ir baugiai pradeda judinti ir purtinti visą pasaulį. Rodos likimas veikia iš pavienio žmogaus, bet dviguba galia, tačiau jis kiekvieną žmogų neša, stumia, mēto ir vartaloja, jog nei vienas nebejautia jokio tvirtumo po savo kojomis.

Taip likimo galia sijoja pavienio žmogaus turinį. Pagāvusi jį smarkia savo ranka, ji līg nori pamatyti, kas jame yra. Ar jis tuštias kevalas, ar givas žmogus. Ar jis tėra kaulų ir raumenių krūva, ar jame ir yra širdis, sąžinė, siela. Kad užaina didiosios likimo bangos, kad žmogus jautia, jog belieka jam vien maniti, ar būsiu ar nebūsiu, tuomet pasirodo, kiek jis vertas. Līg rūda ugnij, jis tirpsta likimo skausme, ir tad matyti, ar ir yra rūdoj aukso.

Kaip su pavieniu žmogumi, taip likimo galia apsieina ir su giminėmis bei tautomis. Jos taip jau visai be pagailos, be atsizvelgimo mėtomos, kaip laivas pilnas žmonių prieš uolas, kuriose pasislėpusi yra mirties tamsa.

Tikslas toks - jau. Tauta turi išroditi savo vertibę. Toji nėra randama paviršaus kultūros dalikuose. Ji ieškoma žmonėse ir pirm viso žmonių sąntikiuose. Kiek tse yra tiesos, meilės, tvirtibės, drąsos, grožės ir prakilnibės, tiek pasilieka gyvenime, kad visa šiaip žūva ir nūksta.

Kartais likimo valanda užaina ir visų tautų eilei. Tokiame laike mes dabar gyvename. Išrodo, līg būtū visi tie didieji sujudimai sukelti

pavieniū žmoniū. Bet mātant, kaip visai pasauliniai žmonės tū sujūdimū patraukiame; jautiant, jog tarsi oru užgula ant žmogaus įpatinga prievarta, įpatingas paliepiamas, tad pasirodo, jog žmonės ir visos tautos bei viešpatuvės tėra įrankiai. Pavieni žmonės tėra užgāve kazi-kokias galias, o tos dabar atveria visus savo bedugnius ir išlieja juos ant niktukū-žmoniū.

Žvalgos tiejie tad nusigande. Klausia gāl baimingai: kas pasidārē? Bet nėra jiems atsākimo, kaip atsāko vienas žmogus kitām. Atsākimas duodamas nauja gyvenimo tvarka, nauju žmogaus susipratimu, nauju jo būdu, dora, mánimu, išmintimi.

Tuo tarpu visa-tai taisoma, kaip dirva ariama. Ir žmonės kentia, dejuoja, verkia, miršta vieniems rīkaujant, kitiems rimtai žvelgiant į visus gyvenimo persikeitimus.

Praeina pagaliaus visa. Ir žmonės žvalgos, kas buvo, kas pasidārē, kas išliko tame žuvime. Nėra abejonės, išlikti tegāli, kas tinkama ėra tolimesnei pāžangai, kas tinkama ėra likimo tikslams. Negalima apie tai spresti paprastu būdu. Daug to, kas žmoniū augštai ėra stātoma, tėra jū silpnībės auginti vaisiai. Nors būtū ir kalbama apie doros bei tikības brangumīnus. Likimo galia visai kitus saikus vartoja. Ji neatšizvelgia į tai, kas mums miela, kas mums rodosi augšta ir naudinga. Ji amžinībės žvilgsniu pasirenka, kas pasaulio pāžangai reikalinga.

Visus tuos gaivalus ir veiksnius ji galingąja pasaulio audra skiria nuo jai netikusiuju, ir juos tvarko naujam darbui, naujam žmonių amžiui ir klestėjimui.

Kaip bus su mumis: ar žūsime ar išliksime? taip gāl ne vieni tik žvalgosi. O visi tie klausimai bereikalingi. Nežūva, kas verta. O nors pradingtū mūsų sielos akims regimasis pasaulis, mes vis-dėlto pasiliktume gyvenimo gelmėse kaipo gīvas, žmonių klestėjimo naudingas veiksnis.

Mūsų uždavinis tėra rūpintis, kad augštiausios vertībės sužibtū mumise ir pasidalintū mūsų žmoniū tarpe. Tuomet į visus klausimus bus atsākita. Nėsa, nėra tai svarbu žinoti, kas išliks, kokia tauta ir viešpatuvė gīves toliau, bet ar aš, ar mūsų tauta ėra atnešusi vaisiu, kurs derēs kaipo gaivalas naujiems amžiams. *Vidūnas.*

PRANASAS.

Apisakelė.

Buvo jis dār jaunas, kaip nusimānė esās prānašu. Bet niekām apie tai nieko nepasākė. Nenorėjo, kad jo draugai dār daugiau tamson klimptū. Žinojo, jog visi augštesnius mokslus einantieji išlengvo vidūje aptemsta. Papranta per greit laikities vien tuo, kā akimis mātō ir ausimis girdi. O tai tėra tik viso, kas ėra ir atsitinka, maziausioji dalelė.

Tatiau kart-kartais buvo mazumīti pratāres. Ir kuomet gandas perlėkė visas augštas mokīklas, kad ėra neregimū spinduliū ir tām līgiū daigtū, tai vienas ir antras jo draugū ė jī pažvelgė līg kazi-kā pamatīti norētū. Net bandė jī vadinti prānašu. Tik neprikibo jam tas vardas. Per

aiškiai jautė tūli, jog tuo tvirtintū, ką mokslo žmogus jokiū būdu negali tikėti. O mūsų pranašą pašiepti, ro-dės nepriderėjo. Visame, ką jis darė ir tārė, nieko ne-buvo pašieptino. Ir jis pasiliko todėl visū širdise tikro pranašo garbėje.

Jis pats mažumā stebėjos kitais. Jie visumet tik kalbėdavo apie regimus, girdimus ir aptiuopamus dalikus. Līg kitū nebūtū. O tatiu svajojo apie būtus ir nebūtus daigtus. Visu savo gyvenimu jie priešinos tām, ką jie mokslo kalbomis tvirtino. Ir tā teisino tuo, kad jie visi dār esā jauni.

Tām priešingai mūsų pranašas visus dalikus kitaip pamatė. Kas atsitiko, kas buvo, visa-tai jo akise līg iš nežinomo vidaus, rodėsi, pareinā, arba parėjo. Ir kaip tik jis pažūrės į kokį-nors dalikā, tuojau jam atsivers vartai į tolimes gilibes. Iš tše jām rodės visa stojis. Taip visas gyvenimas jām apsišvietė. Ir su kitais apie mokslo dalikus kalbėdamas, kas kartā visa aiškiau galėjo išgulditi negu kiti, kurie nežvelgė tokiu būdu į gyvenimą.

Pabaiges savo mokslus pasirinko vietā kaipo mokitojas augštesnėj mokikloj. Tše jis tilus dirbo. Bet buvo ma-titi, jis kentė. Ir kartais jis apie tai prakalbėdavo, kad taisios nauji laikai. Jām rodės, līg visi tie naujieji iš-radimai tik atsitinkā, kadangi gyvenimo gilībėj kilanti nauja šviesos banga, kuri vis artiau pareinanti žmogaus paste-bėjimo sritin. Todėl sen ir ten vieno ir kito mokslininko galvoje sušvintās naujas išmānimas ir žmogui pasisekā kā-naujo išrasti ir suprasti.

Bet nebuvo tai visa. Dār kita jis pamatė. Jām aišku pastojų, kaip vis tamsiau pasidārė didiajame žmo-niū gyvenime, kuo-artiau prie jo priėjo ta šviesos banga. Visi kiti žmonės linksminos, juokāvo, išdikāvo. Ir net šiaip visai rimti žmonės. Tik jis vienas vaikštiojo, līg didiū skausmū kankinamas. Klausinėdavo jį vienas, kitas. Jis atsakėdavo vien savo laikraštiam paduotais rāšiniai ir

kartais sākomomis viešomis kalbomis. Mėgino apšviesti žmoniū gyvenimā ir aiškesnī jo supratimā jiems suteikti. Bet maza jis teturėjo pasisekimo. Nebuvo nei vieno žmogaus, kurs būtū nujautes, kame ištikro dalikas.

Tik viena antra garbingesniū moterū ir keli prasti žmonės kreipėsi į jį su visokiais klausimais. Visi jie jautiā, kad kažį-koks skaudus laikas užeinās žmonėms. Ar tai galī būti? Ir jis prasitarė visai atvirai. Sākė, nauja šviesi galia pareinanti į žmonijos gyvenimā. Ir to-dėl visos tamsiosios jėgos dabar līg suspaudiamos su-sikaupia ant žmoniū. Iš to išeisā baisūs karai, kurie po trumpo laiko visā žmonijā apsiausiā.

Prastieji žmonės labai nusigando. Ir daug apie tai pasidārė kalbū. Bet nepradėjo karai manitu laiku. Tai vieni ir kiti pašiepė mūsų pranašā. Bet jis jautės sma-gesnis. Buvo pastebėjes, kad karo pavojus traukiasi tolin ateitin, kuomet žmonės krīpsta į tai, kas gražu, gera, malonu. O tām jis pats buvo dirbes, rāšes ir kal-bėjes. Ipatiai jām buvo rūpėje, kad jo kilmės krašte žmonės pasišvestū šviesai, jeib ant jų neuzeitū per daug skausmū.

Tai, rodos, jām buvo ir pasiseke. Ir jis kiek pa-linksmėjo. Ipatiai tuomet jo gimis išveizėjo šviesus, kaip visi žmonės staiga nusigando. Kāro liepsnos buvo su-kilusios. Ir greitai aplėkė visā žeme. Nuolatai jos krīpo iš visū šaliū į vienā krāstā. Tarsi tše ko būtū, kā jū narsas turētū sunaikinti. O tše prie to liepsnū skritulio krāsto, tše stovėjo mūsų pranašas ir ramino žmones. Ir kiek jie nurimo, tiek tše ir liepsnos niko.

Bet sau vienas būdamas jis be gālo kentė. Visokie pavidalai stojosi jām akisna. Mātė jis verkiantias motīnas, moteras, martias ir verkiantius kūdikius. Mātė jis badu mirštantius žmones. Ir karo laukuose baisiai su-zeistus apleistus kareivius. Kiti gveno savo patiū skausmuose, bet jis kentė visū jū širdgėlas kartu. O rodės

nebuvo tām gālo ir krāsto. Kuone ir jām pradingo iš akiū ta Sviesos banga, kuri artinas mūsū gīvenimui.

Tuo tarpu vis daugiau žmoniū glaudėsi prie jo. Lig iš jo pareitū jiems ramībės ir vilties. Nežinojo jis, ar iš-tikrūjū taip ir būtū. Jautė berods savo sielos gilībėj ne-apsākōmā ramībe ir tilā.

Pagaliaus praėjo didiausioji audra. Žmonės buvo vargo ir skausmū visai sudaužiti. Bet už tai jų vidus gīvesnis, turtingesnis ir Sviesesnis pastojes. Pradėjo vėl imties dārbo. Ir išlengvo vis daugiau nušvito ir jų vei-dai. Žvelgė su viltimi į naujos žmonijos dienas rītmeti.

Bet prānašā jie visi pamiršo. Nesirūpino juo nei prastieji, nei mokslo žmonės. Vienok jis tylus sau dirbo. Taisė Sviesos bangai keliā, jeib niekur nesikauptū tiek daug tamsos, kaip seniau, ir gimdītū naujus skausmus. Bet ilgai dār jos šen ir ten susitvenkė. Ir prānašo dārbas vos-ne-vos nusieko lig tše. Tik jojo krašte buvo ramu. Tše žmonės svarstė jojo parašitus žodius ir mėgino juos suprasti. Ir tuo jie zengė ateitin. Vidūnas.

RABINDRA NATH TAGORE.¹⁾

Gitanjali.

(Giesmiū auka.)

Mān rodēs, turėčiau tavęs melsti — tik nedrīsau — to rožės vainiko, kurį tu nešioji. Ir laukiau lig rīto, kuomet išėjai, jeib rastiau ant tavo guolio jojo nors kvāpo. Kaip elgeta ieškojau prietemoj nubirusiū lapeliū.

Bet Stai! Kā randu? Kokī ženklā paliko tavo meilė? Nėra tai žiedas, nei kvepīlos ir joks rīkelis su kvepantiu vandenu. Ira tai galingas tavo kārda, liepsnuotas kaip ugnis, sunkus kaip perkūno trenksmas. Jaunoji rīto

¹⁾ Reikia žiūrėti į šią metų Jaunimą Kovo num. skirūje: iš dabarties. Vertiau šią giesmę Lietuviū kalbon Rugpiūtės numeriui, kadangi gīvības ir mir-ties Viešpats mus vertia su tvirta širdimi zengti gīvenimo taku. Verta, rodos, šią giesmę dažnai skaitīti. Vds.

Sviesa liejasi per langā ir tiesiasi per lovā. Rīto paukste-liai tiulba ir klausia: "Kā tu tše radai, širdel." Ne, nėra tai žiedas, nei kvepīlos ir joks rīkelis su kvepantiu van-denu. Ira tai išgāstingasis tavo kārda.

Ir sėdiu ir mąstau apie tā stebuklā. Kā reiškia šita tavo duoklė? Nerandu vietos kārdui padėti. Ir droviuos jį nešioti. Silpnas esmi. Jis mane sužeidia, kad jį spaudiu prie krūtīnės. Bet širdyje nešiosiu garbė, kuriā māt teikia skausmo našta tos tavo duoklės.

Nebebijosiu daugiau šio pasaulio. Ir laimėti tu turi visose mano kovose. Tu palikai mirtį māt kaipo draugā ir aš jį vainikuosiu gīvenimu. Tavo kārda ira su ma-nim mano virvėms supiaustīti. Ir nebebijosiu šio pasaulio.

Dabar atidėsiu visā puikībės puošimā, viešpatī mano širdies. Niekumet nebelauksiu ir nebeverskiu užkampīse. Nebsielgsiu daugiau silpnai ir bailiai. Tu māt davei savo kārda kaipo brangumīnā. Lėliū puošalai nebėra mano dalis.

Kristīono Duonelaitio Atminimui.

(1. 1. 1714. — 18. 2. 1780. mt.)

Rodēs māt, kad visas sviets, kovot susibėges, kārduis ir šobles į margas nunešė pievas.

Stai, tuojau visur išsišiepusi giltinė smaugė, ir visoms lankelėms raudā dide padārė.

Nės dār daug žiedū tik vos židėti pradėjo, ir daugums jų vos savo blogā pumpurā rodė.

Daugel dār visur nei būrū kūdikiai zaidė, o kiti jau su žiloms barzdoms svīrinėjo.

Giltinė su dalgiu, nei senā gremzdama barzdā, būrams tuo visiems visur ištuštino pievas.

Vasaros Darbai, 438.—447. eilė.

Pastaba: Parinkau šiuos Duonelaitio žodius ttia šiam numeriui. Jos kaip tik pritinka šiam karo laikui.

IS MANO KASDIENIO.

Dvi žmoniu rūši.

Viešėjau kur-noris. Seiminoj auga du berneliu. Viciausias turi 9, antrasis 7 metų. Tas, parėjes iš mokiklos, eina prie savo darbū. Viso-ko sumāno, pramāno — ir sau dirba. Kuomet jo klausinēji apie šī-tā, jis ne mielai atsāko. Iš visū jo zodiū apsireiškia ta mintis: "Kad manes tik niekas netrikdintū, pamatitū visi, kas bus." Taip jis sau vienas gīvena, nesirūpindamas kitais ir nekesdamas, kad kiti juo rūpinas. Kitoks šis, antrasis bernelis. Jām tik vis omenij, kā kiti žmonės sakīs apie jo veikimā ir jo pasielgimā. Iš mokiklos parėjes, jis pirma rūpinas mokiklos uždaviniais. Ir nerimsta, pirm neatlikes, kas jām uzduota. Mokinasi, kiek tiktai istengdamas, minau itiktū tėvams ir mokitojams. — Įpatingi labai mām pasirodē tū dviejū vaikū apsireiškimai. Bet apmāstīdamas matiau, jog, aplamai imant, ī tokiu du būriu skiriasi visi žmonės. Vieni ĩra kitū kuone tik ĩrankiai. Jie gīvena, ĩdant jiems itiktū. Visos jū jėgos jiems skiriamos, jeib iš jū sulauktū pagīrimo, algos, dėkos. — Kiti vėl vien tesistengia apreikšti, kas jū vidūje gīva. Jie aiškiai savo vidūje jautia uždavinī. Ir tā jie nori ĩspilditi. Kaip jie ĩra atēje ī šī gīvenimā użgimdami, taip jie savo veikimu ī jī nori ĩnešti savo sielā, savo ĩpatingumā. O tām, rodos, esame ir visi. Žmogus turi save apreikšti šitame pasaulyje. Tai ĩra pamatinis žmogaus uždavinīs. Berods ĩra visokiū, gerū ir blogū žmoniū. Ir todēl žmonės gāli ĩnešti ī pasaulī blogumo ir gerumo. Tā jie ĩstikrūjū ir dāro. Todēl ir ĩra tiek daug blogumo tarp jū. Ir beveik būtū geriau, kad vienas žiūrētū itikti kitām ir jo pasimėgimui gīventū. Tatiau nebūtū tai gera. Žmogaus uždavinīs ĩra save pātī apreikšti. Ir ī niekā neturētū atsizvelgti. Bet jis pats nēra nei blogas nei geras. Tat, kā žmogus apreikšti turētū kaipo savo ĩpatingumā, tat ĩra jo žmoniškumas. O tasai ĩra kiekviename žmo-

gūje tas-pats, vien tik nelīgaus aiškumo, nelīgaus galin-gumo. Tā žmoniškumā ĩnešti ī gīvenimā, jame jī apreikšti, tai pirm viso reikalaujama iš žmogaus. Tām jis sutvertas. Jeigu žmonės tā uždavinī pilditū, visa kitaip virstū. Kiekvienas klausitū savo sāzinēs, savo Dievo, ir nežiūrētū itikti kitiems, kurie gana dažnai tik savo naudai gīvena ir kitus privertia taip gīventi.

Tai dabar ir użbaigta.

Tokiais zodiais mane kalbino 1. Rugp. vākarā kazikoks Siek-tiek girtas žmogus, rodos Puvokietīs. Kalbėjau su pažīstamu gatvėj apie kilantiā audrā lietuviškai. O ans atsistojes su pašaipa puvokiškai tik vis: "Tai dabar użbaigta!" Pagaliaus paklausiau, ko norīs iš manes o kas użbaigta. Tai sākē: "Na, tos Lietuviū Sventēs!" Atsaciau, kad nei manīte ne manau, kad użbaigtos. Bet jis sau kartojo vis tā pātī ir dār pridėjo: "Nebibus vīrū dainuotojū, ir nebus mergaitiū! Tai ir bus użbaigta!" Ir vis artinos mām su savo smirdintia burna, kad pagaliaus turėjau eiti tolīn. Pasiliko vis dār bekartodamas savo su didiu pasimėgimu ĩstartus zodius. Žengiau sau manīdamas: "Ar ĩstikrūjū mano 19 metų dārbas turētū pasibaigti šituo žmogaus girtuoklio pašaipa, žmogaus, kurs rodos iš patiū Lietuviū kiles? Kaip ĩpatinga, kad Vokietiai mām to nesāko! Matīti, didiausiai Lietuviū priešai, tai pātīs Lietuviai, kurie atsizadēje ĩra savo kilmēs.

IS DABARTIES.

Didīsio viso pasaulio kārās ir prasideda. Visur tautos, kuone visa žmonija ginkluojasi, sušaukia vīrus. Ir nuolatai didēja kareivijos. Pagaliaus bus tūli milionai prisiruoše karauti su viens kitu. Pastaroj žmoniijos gīvenimo periodoj, tai ĩra pastarais du milionu metų

tiek žmoniū nebuvo atsistoje kruvinai kovai. Reiškia tai visai ĩpatingā žmoniijos padėjimā. Jī ĩra be abejonēs pasiekusi krīsī. Ir naujas pradēs jai āmžius. Žmoniū kultūra kila žmonėms veikiant ī viens kitā. Šis veikimas gāli būti visoks. Dabar jis bus begālo skaudus. Tiek

skausmo žmonija vargu bus kuomet kentėjusi, tiek ašarū dar nepraliejusi, kiek dabar jai pasidarīs. O tatiu tas k̄aras, kurs dabar prasideda, t̄era vienas žmonijos kr̄sis tik ž̄imis. Ta kr̄sis prad̄ėjo jau seniau, ḡal pirm 150 metų ir sukilo pastarais 30 metų. Suprantamas dal̄ikas, kad ji nepasibaigs karams praūzus. Neilgai jie siaubs. N̄era tai galima. Bet laiks nuo laiko, rodos, vis išnaujo sukils. O išeis iš j̄u nauja tvarka, nauji s̄ant̄ikiai tarp žmoniū luomū, tarp tautū ir žem̄s kraštū. Didiosios likimo ḡalios naujus taiso žemlapius. Ir br̄žia žmon̄ms ī šird̄i nauj̄a pasielgimo īst̄at̄im̄a. K̄a lems jie m̄sū krašteliui, Lietuvai?

Kas tame kare viršū palai k̄is, visai aišku. Nors visi nukent̄s, laim̄ėtojai ir apgal̄ėtieji, vis d̄elto vienū bus viršus. Likimas sijoja dabar tautū vert̄ibe. Berods ne m̄sū sprendimo r̄etiu. Atsiziūrima tik ī tai, kur īra didesn̄s̄s pažangos, evolūcios ḡalios, kitaip s̄akant: kur īra daugiau šviesos ir doros. Tosios viršū palaiko, jos maziau nukent̄s nuo karū. Sunku berods pasak̄iti, kokia tauta taip īra ḡivenusi, kad joje īra daugiau susikaupe šviesos, doros, grož̄ib̄s, kur daugiau dv̄asios, sielos ir k̄ūno sveik̄atos paauge. Be to tat d̄ar labai daug sveria, kokie īra s̄ant̄ikiai tarp viešū reikalū ved̄ejū (tarp taip s̄akant valdantiūjū) ir žmoniū. Kur tie

s̄ant̄ikiai žmon̄skesni, t̄se likimas ir duoda kare, kovoje laim̄ėjim̄a. Tai apm̄astius, tebereikalinga paklausti, kokiose pasaulio žem̄se žmon̄s su didiausiuoju pasitik̄ėjimu žiūri ī tuos, kurie j̄u viešuosius reikalus veda; kur žmon̄s nors siektiek tiki, jog teisingumas ir tiesa d̄ar valdo j̄u ḡivenim̄a. Daugiau ir neberekia nieko pasak̄iti.

M̄sū Lietuva šiuo laiku rodos labai daug turi kent̄ėti. Rusū kareiviū Did. Lietuvoj bene visuose jos kraštuose prigrūsta. O Prūsū Lietuvoj taipojau daug kareiviū, nors v̄ir̄iausiai t̄se p̄at̄is Lietuviai ginklais sergia ribas. Kaip pernai "Lietuvos" laikraštij īstariu: Nors būtū Lietuvos kultūros darželis apsaugojamas nuo k̄aro audros? tai dabar kuoḡiviau veliju. Tatiu, rodos, likimo valdia īra l̄emus̄i, kad didiausiai m̄šiai atsitiks Lietuvoj. Kas iš to išeis, nenoriu nei man̄ti. Dabar, vos kareiviams susitelkiant prie ribū, Rusū kareiviū bureliai īsoke ī Prūsū krašt̄a degina ramiū ḡiventojū ḡivatas, l̄ig prapulde būtū prot̄a. Tikrai pasielgia kaip senū laikū pl̄ėšikai ir nedor̄eliai. O tie žmon̄s, kurie visa pakesti turi, īra beveik vien Lietuviai. Ar n̄era, l̄ig būtū koks b̄aisus keiksmas īstartas ant Lietuv̄iū? Ar īstikr̄jū mes netur̄etum jokios vert̄ib̄s žmonijos ḡivenime, kad mes l̄ig išnaikinimui paduodami? O aš taip tvirtai tikiu, jog īra kitaip, nors m̄n tūlū Lietuv̄iū

vangumas, apsileidimas, nesutikimas, ir tt. vis iš naujo stojasi ak̄isna. Tikiu, (ḡal kad taip labai noriu to,) jog Lietuvos tautoj īra daug l̄abo: daug sveikatos: k̄ūno, dv̄asios ir sielos, daug prakilnumo, daug doros ir grož̄ib̄s. Iš ko žmonijai teḡali pareiti naudos. Tod̄el manau, dabar bus Lietuvai paskutinis vargas, paskutiniai skausmai ir kantios uzdedamos. Ir ji išmoks, jog reikia mesti visa, kas skiria žmones nuo žmoniū, ir auginti, kas juos suveda, auginti žmoniškum̄a, prakiln̄ibe, tikraj̄a žmogaus did̄ibe. — Sutrauk̄iti dabar īra visi s̄ar̄išiai tarp m̄sū Prūsuoje ir Did. Lietuvos. Ḡal paskui po kruvinos audros gal̄ėsime kuolengviau susieiti ir tarti su viens kitu.

Rusū kareiviū pasielgimas ne visur toks, kaip viršui min̄eta. "Jaunimo" Rūg. numeriud̄ar neiš̄ejus, kadangi žmoniū neliko j̄am uzbaigti, galiu d̄ar prid̄ėti, kas v̄eliau pasirod̄ė. Ir m̄n smagu labai īra pasak̄iti, kad Rusū kareiviū pasielgimas labai d̄aznai neįtartinas. Visai žmoniškai jie bando apsieiti su

uzimto m̄sū krašto ḡiventojais. V̄iresnieji net aštriai baudīa, kad vienas antras nesusivald̄idamas bando vogti ar pl̄ėsti. Tod̄el ḡal tik Rusū kareiviū paskalba tokia bloga, ne j̄u darbai. Ir kas īstikr̄jū īra atsitike, tai tik išimtia. Baisiū žmoniū īra visur. Ir Vokiet̄iū kareivioj. Be to, baugūs žmon̄s iš vieno blogo d̄arbo pad̄aro vis̄a j̄u eile.

Didioji Lietuvos Svent̄ė, kuri tur̄ėjo būti 2. Rūg. Tilž̄ej, negal̄ėjo iv̄ikti. Patlab sukilo did̄isis sujudimas, kaip paskutinius band̄imus tur̄ėjo Giedotojū Draugija. Berods buvo labai daug žmoniū, ir Lietuvos, t̄a dien̄a Svent̄ės vietoje susirinke, bet kitokiems, būtent k̄aro tikslams. Taip visai kitaip visas m̄sū pad̄ėjimas virto. O tatiu nem̄at̄ėme liūd̄nū v̄irū veidū. Visi tais̄s dr̄asiai ir tvirtai k̄arui, mat̄idami, jis neišvengiamas. Taip Vokietiai, taip Prūsū Lietuviai, mirties nebodami ruoš̄esi. Tik n̄era jie išd̄ike, vien̄a antr̄a iš̄emus. Ir visoj Tilž̄ej īra suleisti viešieji pasilinksminimai. N̄era koncertū, n̄era kinematografū, ir tt. Mat̄iti, žmon̄s num̄ano, kas pridera m̄sū laikui.

PASIKALBĖJIMAI.

Gir. Paukst. Kas tai īra instinktas? Ar galima kovoti prieš j̄i? — Visoj gamtoj apsieiskia s̄amon̄ė. Veik zemiausias jos laipsnis īra instinktas. Jis pasirodo augmeniū ḡivenime. Ir

stovi pilname sutikime su gamtos ḡivenimu. Žmogus īra sud̄ėt̄inis ḡivis. Jo k̄ūnas īra augmuo, geisminis jo ḡivenimas — ḡivulis. O siela, tai žmogus pats. K̄ūno s̄amon̄ė īra instinktas.

Jis visai tamsus, bet uz tai ir ne iškraipomas taip lengvai. Tik paprastai mūsų dienų žmogus instinktą zudo. Todėl kūnas ir nieko nebesąko, kad žmogus jį gėralū ėpila, kuriū kūnas negāli vartoti; kad žmogus vālgō, ne, kadangi išālkes, bet dėl skanumo, ir tt. Kovoti prieš instinktā ėra netikes pasielgimas. Instinktā reikia sekti ir jį gīva išlaikīti. Nēsa tik instinktas tikrai tepasāko, kas kūnui reikalinga. Žmogus pats per māza dār švietia, kad galētū ir kūnā savo šviesa persunkti ir visus jo reikalus žinoti. Mokslo tīrinėjimāi tame dalīke tēra klajojimāi. — Bet rodos klausimas: Ar galima kovoti prieš instinktā? sukeitia jįjī su linkimu (ar kaip tše pasākius). Kaip žmogus pats turi išminti ir vāliā, taip jo kūnas turi instinktā ir linkimā. Tasai vāro žmogū prie veikimo. Kūnas turi linkimā ė valgī ir judėjimā, ė gaminimā. Tie linkimai ėra gamtos ėstatīti. Todėl nēra protinga prieš juos kovoti. Bet ėra nedora jū vergu būti. Todėl tereikia juos patenkinti, jeib žmogus ir jo giminē išliktū, bet ne vien žmogaus smagumui. Linkimus be tikslo patenkindamas, juos išaugini ė tikrus tyronus.

Kaukas. Kas tai ėra hypnotizmas? Kaip ir ar verta jo išmokti? — Graikū zodis hypnos reiškia tapat kaip Lietuviū miegas. Paprastai žmogus gīvena laikā budēdamas ir laikā

miegodamas. Ir laikui priėjus, žmogus savaime ėmiega. Bet galima žmogū ir ėmigdinti, vartojant tikras priemones. Ne kalbu apie zoles, kurios kartais gīdītojų vartojamos. Ne, vienas antrā gāli ėmigdinti, jām su tuo sutinkant, ėpatingu būdu zodiais ir rankū braukimu ė jį veidamas. Šitas miegas vadinamas hypnotizmas. Taip ėmigusiām žmogui galima visoko ėsakīti. Ir jis, nors būtū jau pabudes, visa-tai dāro, līg vertiamas kaziko. Toks žmogaus padėjimas ėra labai apgailėtinas ir tiesiog priešingas žmogaus gīvenimo tikslui. Žmogus tām gīvena, kad išmoktū vis geriau apveikti visas prievartas ir iš savo vidaus apreikšti, kas gražu, gera ir teisu. Jis neturi būti kito ėrankis, bet vien klausiti savo Dievo balso, kurs iš jo sāginēs tāria. Žmogus turētū kas dienā geriau išmokti taip veikti. Hypnotizmas tām visiškai priešingas ėra. Todėl jokiu būdu neturētume leisties hypnotizuoti. Bet kitā hypnotizuodami mes taipō-jau nusizengiame. Pasidārome taip sākant žmogzudiais.

Slts. Ar nešties maldaknige einant baznyczion, bet nenorint ja naudoties ir vien tik žmonēms rodīties, jeib nepavaldintū bedieviu? — Žmogus niekumet neturētū nieko darīti kitiems vien ėtikt norēdamas arba jū bijodamas. Visas jo rūpesnis turētū būti, kaip tik tobuliau išgirdus ir paklausius sā-

žinēs balso, dārius, kas gražu, dora, prakilna. Gēdėties turētū kiekvienas, kurs nori išrodīti dievotu, tokio nebūdamas. Daug geriau apsireikšti koks esi, nors būtai ir blogas. Tuomet vidūje pasitaisēs, paskui taip ir išrodīsi. Veidmainis ėra ir pasilieka niekšu.

Mrgt. drgs. Kaip reikia gintis, jeib nepasiliktai apveiktas ir apjuoktas? — Geriausia, visai neįsileisti ė gintis.

Kurio ėra teisībē, tas neprivālo jos ginti. Nors ir niekas ja netiktētū, vis dėlto jī pasiliktū teisībē. O kad žmogus teisībēs neturi, visi gintšai jos jām nesuteiks. Kitus apjuokia paprastai tik tie, kurie toli ėra nuo teisībēs. Mums neturētū rūpėti gintsuose viršū palaikīti, bet ištikrūjū prie teisībēs prieti ir jai tarnauti. Ipatiai ir tuomet, kad teisībē būtų didžiausiojo mūsų priešo tariama. Vds.

IS mūsų raštijos.

Apie mūsų rašibos pataisimā beveik kiekviename laikraštj buvo pastaru laiku rāšoma. O dāznai ne be gilaus apmāstimo. Pagaliaus līg visiems taisimams pasipriešindamas vienas ir antras pasākē, jog rašibā taisīti esā evolūcios dalīkas. Reikia su tuo sutikti, jeigu ėra manīta, kad tik visai išlengvo tegalima prieti prie geresnēs rašibos. Bet visā apmāstius, kas lig šol apie jā pasakīta, mām rodos, kad dār nēra nei vienas gerai pažimējes krīpsnio visū reikalingū pataisimū. Apie tai gāl kitur mėgfsiu platiau pakalbėti. ŠiŠon tik teištersiu kelis zodius. Rāšō kas-noris, būk turētū būti rašiba tokia, kad galima būtū kuogreitiau savo mintis padėti ant lāpo. O tuo sākiniu kaip tik prirodē, kad mes daug per greit gālime rašiti. Mintis toli dār nēra prinokusios, o jau parašitos. Mām rodos, reikalinga pirm viso suprasti, kad rašiba svarbi ėra pirmoj eilēj skaitimui ir tik antroj eilēj rāšimui. Ir todėl reikia toliau sakīti, jog rašiba turi tokia būti, kaip aiškiai skambanti kalba. Tuo tarpu mūsų rašiba prilīgsta dusliai kalbai, kuriā vos gali išgirsti. Kitais zodiais: Rašīteji zodiai turi savo ėstātumus. Jie negāli būti girdimūjū fotografia. Rašīteji zodiai turi kiek tiktai gālint be jokiu kliūtū priminti zodio prāsme. Taip, paveikslui, skaitdami "vargšas" tuojau prisimename "vargo", bet skaitdami "varkšas" dār turime māstīti, jeigu to ir gālime. Pamatinis rašibos ir jos taisimo dēsnis tegāli būti: rašītasis zodis turi kuolengviau atidengti skaitītojui savo prāsme ir kilme. Todėl pirm viso turētume išmesti ē o jo vieton statīti t ir gāl kokī-nors dār zenklā. Šitas dalīkas mām viso mūsų rašibos pataisimo rodos svarbiausias. Kiti tēra tik mažmožiai, kuriuos gālime visai ramiai "evolūciai" palikti. Tik išiziūrēkim ė šiuos zodius:

girdiu girdžiu matau matau
girdėjau girdėjau matiau mačiau
girdėsiu girdėsiu matįsiu matysiu.

Išvaizda žodžio: girdėti, vienaip ir antraip aiški. Bet kaip su žodiu matau? Rodos bereikalo ką ir bepasakėti. Arba imkime:

mazai mažiau;
gerai geriau;
labai labiau ir
labai labjau.

Rašant labiau tuojau prisimena antrasis laipsniavimo laipsnis; bet rašant labjau stojasi žodis "jau" akisna, kaip jis randasi ir žodįje taipjau. Beto visai nei negalima tarti bj, vis girdimas, nors ir labai trumpas, i tarp jų. Tāriama: lab'jau. Todėl paprastai Lietuviai tiek daug turi darbo su žodių suskaitfimu o viso sakinio turinio, īpatiai, kad jis daug ar kā nepaprasto pasāko, vos-ne-vos numāno. Mat, skaitant ūra kas kita svarbu: greit suskaitfīt, kad be jokiu apsunkinimū būtu galima māsītī kartotinai žodius sekant.

Norint rašibā taisīti, būtina ūra omenij sitā turėti: Rāštas ūra kita priemonē mintims apreikšti negu kalba. Bet rāštas sutvertas atsizvelgiant ī kalbā. Rāštas jokiu būdu negāli pažīmėti visū kalbos garseliū. Jis turi pasitenkinti svarbiausiais ir tik būtinai reikalingais. Bet tai darīdamas, jis turi kuo-atsargiau vengti klaidingūjų raidiū. Jokiu būdu skaitfitojui neturētū priminami būti netinkami ir mūsū kalbai svetimi garseliai. Todėl tše randasi kaip tik kalbininkū uzdaviniš. Jiems pridera rašibai surasti vīriausius garselius, kurie ūra mūsū kalbos dvāsios nešėjai. Tik taip tegāli atsirasti tarptarminē rašiba, kaip panašu būdu stojasi ir rāšomoji "kalba".

Vidūnas, Vargšas ir Besotis, vienveiksmis dramatinis žaismas. Rūta, Tilžėj, 1914. mts. Kaina 50 Pfg., 25 Kap., 15 C. — Rodos, tai bus veikalelis tinkamas mažams vakarams vaidinti. Jo turinīs imtas iš žmoniū, Lietuviū pāsakos. Vds.

Iš leidėjū - rašitojū pusės.

"Jaunimas" siuntiamas ī namus uz 2,40 Mk. metams, ī Didlājā Lietuvā uz 1,25 Rublī, ī Amērikā uz 75 Centus, pavienis numeris uz 30 Pfg., 15 Kap. arba 10 Cent. — Iš Did. Lietuvos galima piningus siūsti īdedant ī laiškā popierinī Rublī, o 25 Kap. post. markėmis. Bet nereikētū īdėti markes uz visa 1,25 Rbl. Laiškā reikētū īrašīdinti. — „Jaunimo“ tām nesiuntīame, kurio adreso neišskaitome. — Rāšant ī „Jaunimā“ īsakiai prāšome tikrajī gatvės numerī padėti.

Už leidėjus - rašitojus

Martin Aszmutat, Tilžėj, (Tilsit) Garnisonstr. 9.